

T U O M A S
M U S T I K A I N E N

MUTTA
PIMEYS
NÄKEE
SYDÄMEN



R O M A A N I

LIKE

Tekijä kiittää saamastaan taloudellisesta tuesta Koneen Säätiötä,
Taiteen edistämiskeskusta ja Turun kaupunkia.

Teoksessa on käytetty suoria ja epäsuoria lainauksia seuraavista teoksista:

Blake, William. *Taivaan ja Helvetin avioliitto*.

(Suom. Anhava, Tuomas.) Karisto 1993.

Camus, Albert. *Sivullinen*. (Suom. Salo, Kalle.) Otava 2010.

Houellebecq, Michel. *Alistuminen*. (Suom. Toivanen, Lotta.) WSOY 2015

Joronen, Mikko. »*Death comes knocking on the roof*»: *Thanatopolitics of Ethical Killing During Operation Protective Edge in Gaza*. Antipode nr. 48 2016

Kureishi, Hanif. *Lähtö ja neljä muuta tarinaa*.

(Suom. Murros, Emma.) Avain 2011.

Leinonen, Ville. *Tää on se ilta*. (*Uuden aamun lauluja*. Poko Rekords 2003.)

Oz, Amos. *Meri on sama*. (Suom. Lampola, Kristiina; Rimminen, Mikko.)

Tammi 2002.

Wallin, G.A. *Tutkimusmatkoilla arabien parissa*.

(Suom. Toim. Aro, Jussi; Salonen, Armas.) WSOY 2000.

© Tuomas Mustikainen & Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-42194-8

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022



4041 0037
Painotuote

Ihmisen ikuinen ruumis on mielikuvitus.

– William Blake

PROLOGI

Minä en näe mitään. Kaikki tislaantuu harmaaksi sumuksi. Kuuloni ei ole erityisen tarkka, mutta erotan sairaalan laitteiden matalan huminan. Niiden joukosta erottuu iäkkäämmään naisen valitusta.

»Taisin tulla turhaan. Ei ne mitään löydä ja vatsaa koskee. Kuka sinä olet?»

»Mitä väliä sillä on?» vastaan naiselle.

»Tahtoisin nähdä kasvosi. Tahtoisin sermin pois tuosta välistä.»

»En näe koko sermiä.»

»Et näe? Onko se lopullista?»

»En tiedä. Makaan tässä ja joku taluttaa, jos pitää kävellä tai käydä tutkittavana.»

»Etkö näe enää mitään?»

»Vain vähän valoa. Hämäriä hahmoja.»

»Sitten on toivoa. Miten sitä sanotaan? Että on valoa tunnelin päässä.»

»Niinhän sitä sanotaan.»

»Miten voit olla noin rauhallinen?»

»En minä olekaan, mutta osaan piilottaa tunteeni.»

»Missä sellaista oppii?»

»Sodassa.»

»Sodassa? Sinähän kuulostat nuorelta mieheltä.»

»Olenkin.»

»Sotilasko olet?»

»En.»

»Rauhanturvaajako?»

»En. Olen toimittaja. Tai olin toimittaja.»

»Mitä toimittaja teki sodassa?»

»Olin sotareportteri. Halusin nähdä mitä sota on ja kirjoittaa siitä. Pidin sitä tärkeänä, enää en ole niin varma.»

Suljen silmäni. Näkymä ei vaihdu, pimeys leviää silmäluomieni pinnalle paksuna peittona ja painaa tajuntaani tajuttomuuteen. Nainen jatkaa puhumista, kertoo omista vaivoistaan, mutten enää vastaa. Nukahdan, enkä näe unia.

Herään huoneen hiljaisuuteen. En tiedä kuinka kauan nukuin.

»Oletko vielä siellä?» kysyn.

»Hän on mennyt», sanoo hoitaja, joka on nukkuessani saapunut huoneeseen.

»Hän on mennyt? Minne?»

»Pois. Hänelle tilattiin taksi, hän pääsi kotiin», vastaa hoitaja.

»Mikä hänen nimensä on?»

»Sitä en voi sanoa.»

»Saisinko minäkin taksin, haluaisin pois täältä.»

Nousen ylös ja hoitaja tuo vaatteet laverille viereeni. Riisun väljän sairaalakaavun ja jätän sen lattialle.

Puettuani omat vaatteeni hoitaja tarttuu käsivarteeni ja kävelemme huoneesta kylmän valon täyttämälle käytävälle, käännän pääni hoitajaan päin. Hän on aivan lähelläni, mutten kykene hahmottamaan kasvoja, näen vain hämärän tumman pisteen, jonka laidoille levittyvät vaaleat hiukset. Kuulen puhetta ja kiireisiä askelia ympärilläni matkalla ulos.

Parkkipaikalla hoitaja jää odottamaan taksia kanssani.

Hellä tuuli silittää poskiani, se ei ole kuoleman tuuli. Linnut visertävät, yritän kuunnella. Ilmassa vinkuu puhuri liikenteen metelin lisäksi. Pudonneet lehdet kahisevat tuullessa. Kuulen renkaiden äänen asfaltilla, kun auto kaartaa etemme. Hahmotan asioista vain ääriiviivat. Valkoista kohinaa. Se on uusi maailmani.

Kuulen auton oven aukeavan. Kuski kysyy, oliko minulle tilattu taksi. Hoitaja vastaa myöntävästi.

Horjun kohti autoa ja mietin kirjettä povitaskussani. Sen lähettäjää, jolle en ole uskaltanut vielä kertoa sokeutuneeni. Ehkä en olisi enää mies hänen silmissään. Olisin haavoittuva ja toisista riippuvainen lopun elämääni. Tai sitten se on ongelma vain minulle.

Hän on hyvä ihminen. Hänellä on kauniit, ruskeat ja sie-
lukkaat silmät. Läpätunkeva katse. Ehkä juuri hän ymmär-
täisikin minua parhaiten.

Hoitaja auttaa minut taksin takapenkille ja kertoo lääkä-
rin soittavan tutkimustulokset saatuaan. Hoitaja kiinnittää
turvavyöni. Kiitän häntä ja annan kuskille osoitteen.

Taksi ajaa kohti keskustaa. Vaikka en näe ympäristöäni
voin muistista rakentaa mieleeni kartan, jolla hahmotan
sijaintimme. Muistaminen on täysin vaivatonta, olen kulke-
nut näitä katuja niin pitkään. Kun katson ulos taksin ikku-
nasta, aivoni rakentavat kuvia paremmiksi kuin silmäni
näkevät. Emme puhu kuskin kanssa mitään.

Suljen silmäni. Yritän muistella jotakin merkityksellistä.

Näen lapsuuteni kotitalon, hiekkatien ja vihreän polku-
pyörän. Näen iloisen ja hymyilevän pojan, jonka oikea silmä
karsastaa hieman. Hänellä on tikkusuorat mustat hiukset.
Hänellä on ystäviä, joista läheisin on naapurustossa asuva
Tarmo.

Pojalla on hyvät ja rakastavat vanhemmat. Hänen veljensä
on neljä vuotta nuorempi. Veljellä on pyöreät silmälasit ja
valkoinen pottatukka. He eivät ole juurikaan samannäköisiä,
mutta he kuulostavat samalta ja heillä on sama, utelias katse.

Hymyilevä poika ajaa vihreällä pyörällään hiekkatietä
uusien rivitalojen keskellä. Missään ei ole asfalttia. Päästyään
kotiin poika lukitsee pyöränsä pihan aitaan. Ruohikolla isä
nikkaroi jalkapallomaalia. Asunnon toisella puolella on iso
valli ja toisella Saimaan kanava.

Saimaan kanavan sulkuportit kätkevät sisälleen lapsuuden. Ne kertovat jylhällä tavalla luonnon armottomuudesta. Kun kanavaa pitkin lipuva laiva on kohdalla, vesi alkaa nousta. Se on sen järjestelmä, niin kuin elämällä on omansa. Kanavan laitamille jäävän vallin takaa näkyy kotitalomme. Valli eristää kaikki äänet ja lapset leikkivät kanavalla ilman vanhempiaan. Kun Venäjältä tulee laivoja, silta nostetaan pystyyn.

Hiekkatie on lasten maailma; peltoa ja rivitaloja, joissa asuvilla isillä ja äideillä nousukausi ei näkynyt lompakoissa. Hiekkatiellä saattoi kulkea vapaana, nousta katua ylös, pyöräillä risteykseen ja kulkea loivaa ylämäkeä muutaman sadan metrin päähän, kunnes päätyi koulun pihalle. Maisema on valtava, vaikka ymmärsin jo aikoja sitten, miten pieni tuo hiekkatien ympärille rakentunut lapsen maailma on. Mutta tuo tie ja ne talot ovat piirtyneet mieleeni yhtäkään valokuvaa voimakkaampana.

Taksikuski ilmoittaa olevamme perillä.

Maksan matkan lähimaksulla. Laite päästä pienen piip-pauksen.

»Pärjäätkö tästä, vai pitäisikö vain ajaa kotiin asti?» kuski kysyy.

»Tässä on hyvä. Jos saatat tuohon ovelle, niin selviän siitä.»

Kuski saattaa minut baarin sisäänkäynnille ja avaa oven. Kadun äänet vaimenevat oven sulkeutuessa perässäni. Baari on tyhjä. Kävelen varovasti suuntaan jossa muistan tiskin olevan. Askel on epävarma. Näytän varmasti humalaiselta.

»Yksi olut, kiitos», sanon baarimikolle.

Otan tuopin tiskiltä ja jatkan varovaista kulkuani nurkka-pöytään. Lasken tuopin pöydälle. Riisun takkini ja kirje putoaa povitaskustani lattialle. Haron sen käteeni ja lyön noustessani pääni pöytään. Olut läikähtää hieman. Pyyhin pöydän hihallani. Siemaisen olutta ja tunnustelen kirjettä. Paperi kupruilee, kuin se olisi kastunut ja kuivunut uudestaan. Pinta on huokoinen ja pehmeä. Avaamaton kirje Tel Avivista. Tiedän vain sen ja lähettäjän.

Kirkkaimmin muistan hänen paksut ja ilmavat hiuksensa, jotka ulottuvat pitkälle selkään. Hän on hyvä kuuntelemaan, mutta juuri hänen puheeseensa ja tarinaansa ihastuin. Kun tapasimme ensimmäisen kerran, hänellä oli päällään kauriini laskostuva sininen kesämekko. Halusin tehdä häneen vaikutuksen, mutta onnistuin vain lähestymään kömpelösti. Mietin ensimmäistä suudelmaamme. Se tuntui pysäyttävän ajan. Se pysäytti ajan. En tiennyt rakkaudesta mitään, mutta opin. Hän opetti.

Kaivan puhelimen taskustani. Haluaisin soittaa hänelle ja kertoa tilanteestani, mutten pysty erottamaan kirjaimia ja numeroita puhelimen näytöltä. Luovutan. Juon tuopin loppuun yhdellä kulauksella ja haen toisen oluen ja vodkaa.

Kriisi kuorii ihmisestä kerroksia ja lopulta paljastuu todellinen sisin. Raaka ja riisuttu. Se mikä ihminen on. Ilmeisesti minä olen pelkuri, vaikka luulin olevani pystyvä ja rohkea. Sellaisena halusin nähdä itseni.

Tuuli puhaltaa loppusyksyn raikasta ilmaa baariin, kun ovi käy ja kaksi ihmistä astuu sisään. Nousen ja kävelen tiskille hakemaan uuden oluen ja vodkan. Saatuani haluamani palaan paikalleni. Vasta sisään tulleet istuvat viereiseen pöytään. Kaksi ääntä. Matalampi ja korkeampi. Mies ja nainen.

»Ottaako äijä paukun?» huikkaa mies viereisestä pöydästä.

»Kiitos», vastaan ja juon vodkalasini tyhjäksi.

»Sehän meni vauhdilla», sanoo nainen.

»Jano», vastaan.

Kuulen lasien kilisevän tarjottimella miehen hoippuessa pöytään.

»Otahan saman tien kaksi», mies sanoo ojentaessaan eteeni kaksi pientä lasia.

»Siinä on ruskeaa ja kirkasta viinaa. Molemmille jaloille», hän jatkaa.

Kiitän ja nostan toisen laseista huulilleni.

»Mä olen Elina», nainen sanoo.

»Tuomas», vastaan.

»Mäkin oon muuten Tuomas. Hauska sattuma», mies sanoo.

»On todella. Melkein yhtä harvinaista kuin kaksi valkoista joutsenta samalla järvellä», vastaan ja juon toisen lasini tyhjäksi.

Kaimani hörppää omansa äänekkäästi ja kopauttaa tyhjän lasinsa pöytään. Hän on oudon rehvakas ja kerskuu elä-

mänsä mitättömällä yksityiskohdilla, joita muut tuskin viittisivät kertoa edes lähimmille ystävilleen. Nainen kihertää teennäisesti miehen laiskoille vitseille.

Illan edetessä mies kantaa pöytään tarjotinkaupalla viinaa. Hän on pikkukylän duunari, joka pakenee vaimoaan viikonloppuisin kaupunkiasuntoonsa. Kaksikko kertoo tavanneensa noin puoli vuotta aiemmin kosteana iltana.

Mies kehuu omistavansa Suomen suurimman hevilevykokoelman ja ehdottaa, että jatkaisimme iltaa hänen kaupunkiasunnollaan. Hän tilaa taksin.

Odottaessamme taksia baarin ulkopuolella mies kaappaa naisen kainaloonsa ja kertoo uuden kaskun elämänsä vaiheilta naisen kikatuksen säestämänä.

»Kerran kun oltiin lähdössä juhlista emännän kanssa, ei siis tämän emännän vaan vaimon, riideltiin sellaisella rai-volla, että jouduttiin tilaamaan kaks taksia vaikka yhteen osoitteeseen mentiin.»

»Niinpä», vastaan ja toivon taksin tulevan pian.

»Sillon eukon auto lähti liikkeelle ensin ja mä valuin omassa kyydissä perässä. Siinä kun kattelin sen auton perävaloja, rupesi vituttamaan niin, että käskin kuskin kiihdyttää ja ohittaa muijan auton. Kun päästiin sen rinnalle, avasin ikkunan ja näytin muijalle sormea. Pian se hullu akka kiihdytti jo oman taksinsa kanssa mun ohi ja näytti persettä ikkunasta. Sitä persettä en pitkään aikaan oo halunnu katella ja taksin ikkunaa vasten se näytti tavallistakin rumemalta. Kyllähän sä tiedät?»

En tiennyt enkä välittänyt. Taksi saapuu ja mies nousee nauraan sen kyytiin työntäen naista edellään.

Kyyti vie meidät sataman läheisyyteen.

Asunto on oudon putkimainen ja pimeä. Riisuttuamme takit seisomme keittiössä.

»Täällä on kaksi sääntöä», mies sanoo.

Nyökkään.

»Ensimmäinen sääntö on, että pilveä saa polttaa vain keittiössä», hän jatkaa ja osoittaa pöydällä lojuvaa tuhkakuppia.

»Entä mikä toinen sääntö on?» kysyn.

»Tupakkaa saa polttaa vain olohuoneessa.»

Siirrymme olohuoneeseen ja istumme kaikki kolme pak-sulle nahkasohvalle. Kaimani istuu minun ja naisen väliin. Hetken hiljaisuuden jälkeen mies nousee ja hakee jokaiselle lasillisen viskiä. Ojennettuaan juomat mies käynnistää stereot ja kääntää volyymin kovalle.

»Oter bänds plei, Manowar kills», mies huutaa musiikin yli, nostaa lasiaan ja heiluttaa päätään musiikin tahtiin.

Poltamme tupakkaa. Karistan vahingossa tuhkakupin ohi.

»Varo pöytää», mies sanoo ja siirtää tuhkakuppia lähemmäs.

Tumppaan ja vien uuden tupakan huulilleni.

»Se on väärinpäin. Ootko sä ihan sokea?» nainen nauraa.

»En ihan, mutta melkein kokonaan», vastaan.

»Etkä ole. Valehtelet.»

»Olin sairaalassa tutkittavana ja tulini sieltä suoraan baa-

riin. Mitään eivät osanneet sanoa, mutta lopputulos on kuitenkin se, että olen sokea.»

»No siinä tapauksessa mennään keittiöön. Kunnon pilvi parantaa sokeankin», mies sanoo.

»Ei kiitos. Tässä on hyvä», vastaan.

Sohvan kulahtanut nahkapinta päästää pienen parkaisun, kun nainen nousee. Hän kävelee stereoilte ja vaihtaa levyä. Blackie Lawless kirkuu kappaletta Fuck Like a Beast. Mies istuu sohvalle viereeni. Nainen hypähtää hajareisin miehen päälle ja alkaa suudella tätä.

»Voidaanko me nyt tässä», mies kuiskaa.

»Eihän tuo mitään näe», nainen kuiskaa.

Nahkavyön pää sivaltaa olkapäästäni kun mies vetää sen yhdellä huitaisulla vyötäröltään.

Nahkasohva pitää surullista narinaa miehen alastoman takapuolen alla. Nainen voihkii laiskasti. Tahti kiihtyy ja mies ja nainen uppoutuvat toisiinsa.

Juon lasini nopeasti tyhjäksi. Heidän estottomuutensa on häkellyttävää, minua kuvottaa ja olen pienen hetken kiitollinen, etten näe mitään. Nousen ja kävelen eteiseen, kumpikaan heistä ei kiinnitä minuun vähääkään huomiota, jokainen näkee mitä tahtoo. Löydän tunnustelemalla takkini naulakosta, vaikka eteinen on pimeä.

Joudun konttaamaan hetken löytääkseni kenkäni, mutta saatuani jonkin parin jalkaani nousen ja avaän ulko-oven.

»Kiitos illasta. Sokea olen, mutten kuuro vielä. Himo on ihmisen puhtain osa», huudan ovelta olohuoneeseen.

Suljen oven perässäni. W.A.S.P. raikaa rappukäytävään asti.

Matkalla satama-alueelta kohti kotia katuvalot valaisevat märkää asfalttia. Jossain kohdin valorivit loppuvat ja olen keskellä kylmää ja kosteaa syysyötä. Olen humalassa ja eksynyt. Lätäköt kastelevat kenkäni, puhallan sormiani lämpimiksi. Jatkan eteenpäin, vaikka en tiedä mihin olen matkalla. Tunnustelen maata jalkojeni alla. Asfaltti vaihtuu ruohikoksi. Ruohikko kivipinnaksi, kallioksi. Kallio on jyrkkää ja kompastelen. Kaadun.

Kampean itseni ylös ja ojennan molemmat käteni suoraksi eteeni. Näytän siltä miltä aina kuvittelin sokean näyttävän. Näen vain toisiaan muistuttavia sameita muotoja enkä hahmota etäisyyksiä. Törmäilen puihin ja lopulta verkkoaitaan.

Tajuan olevani entisen Kakolan vankilan kallioilla. Nojaan verkkoaitaan varovasti ja laskeudun istumaan kivelle. Kaivan puhelimeni taskusta, akku on loppu. Kuuntelen ympäristön ääniä. Yritän paikantaa missä linnut laulavat ja missä päin kulkee autotie. On hiljaista, palelen. Syksy on jo pitkällä, pian koittaa talvi.

Tarkistan, että kirje on edelleen taskussani, mutta en ota sitä esiin.

En tiedä kuinka kauan istun paikallani, mutta jonkin ajan kuluttua etsin maasta keppiä, jolla voisin tunnustella reittiäni. Aluksi sormiini sattuu vain lasinsiruja ja tölkk-

kejä, mutta lopulta löydän paksun ja pitkän kepin. Yritän sen avulla kulkea vaikeassa maastossa, mutta keppi jumittuu kallionkoloon. Yritän saada sitä irti siinä onnistumatta. Alan potkia keppiä ja repiä sitä raivolla. Keppi irtoaa ja hakkaan sitä aitaan. Se hajoaa säpäleiksi. Lyyhistyn maahan, katson ylös ja itken. Sylkäisen maahan. Yritän etsiä uutta keppiä, mutta käsiini tarttuu vain hiekkaa, johon on sekoittunut sylkeäni. Hieron kasvojani, ja hiekkaa ja sylkeä joutuu silmiini. Nauran muistelllessani Matteuksen evankeliumia, jossa Jeesus parantaa sokean miehen syljellä ja hiekalla. Minuun se ei toimi.

Yritän rauhoittua ja paniikin lauhduttua lähden vain kävelemään tietämättä tarkkaan minne. Törmään matalalle kurottavan puun oksiin ja sen lahosta osasta katkaisen itseleni uuden kepin, jonka avulla suunnistaminen onnistuu jo paremmin.

Törmään Kakolan punatiiliseen muuriin. Nojaan siihen ja nouseva aurinko lämmittää kasvojani.

Aamun punertava kajo leviää Kakolan kukkulan ylle kuin arabialainen matto.

I OSA

1. LUKU

Kesäisen kaupungin ilma oli kostea ja kaduilla ihmiset kulki-
vat niukoissa vaatteissa. Vanhojen puutalojen pinnat hikoili-
vat helteessä, lempeä tuuli lohdutti auringon paahtamia lehtiä.

Aamukahvista kohoava höyry sekoittui kesäilman värei-
lyyn istuessani portailla vastaheränneenä. Katselin portista
kadulle, ohikulkevien ihmisten huolettomia kasvoja ja auto-
teillä leikkiviä lapsia. Lapset saattoivat säntäillä sinne tänne
ilman pelkoa autoista tai muista vaaroista.

Juotuani kuppini tyhjäksi laskin sen kiviportaille ja läh-
din liikkeelle.

Sellaisena lämpimänä päivänä askel tuntui kevyeltä puu-
taloalueen mukulakivillä kävellessäni läheiseen leipomoon
hakemaan tuoreen sämpylän.

Mutustelin paperikääreeseen pakattua sämpylää jatkaes-
sani matkaa bussipysäkille. Kesäpäivän kiirettömyyden
tuntu puhdisti ilmaa ja teki siitä helpompaa hengittää.

Bussipysäkin lasikoppi ympärilläni oli kuin valtava suurenuslasi ja minä sen alla kärventyvä muurahainen, bussi oli myöhässä. Lämmin valo heijastui linja-auton tuulilasta sen kaarttaessa eteeni. Nousin kyytiin ja istuin katselemaan kesäistä Turkuu. Ihmisten ryhdistä kuului lähestyvän viikonlopun odotus, jäätelökioskit ja terassit olisivat auki ja aurinko laskisi tuskin koskaan.

Odotin pääseväni uimaan illalla, katsomaan kauniita, ruskettuneita kehoja ja juomaan lasipullosta mitä tahansa kylmää.

Lyhyen ja hikisen ajomatkan jälkeen jäin bussista sanomalehtitoimituksen edessä. Mustatäpläiset koivut laskivat varjonsa suojielle ylittäessäni tien toimitusta ympäröivän verkkoaidan portille.

Olin suunnitellut kirjoittavani kesän aikana laajan juttusarjan suomalaisesta tutkimusmatkailijasta George August Wallinista, jonka päiväkirjat olivat tarjonneet merkittävää aineistoa Lähi-idän tutkimuksessa. Wallin oli menneen maailman seikkailijan arkkityyppi; älykäs ja peloton, loputtoman utelias ja sivistynyt.

Sisälle päästyäni kävelin portaat ylös, avasin kulkulupakortilla lasiovet ja näin kokolattiamatolla vuoratuun konttorin keskellä osastoesimiehen. Hän oli tapansa mukaan kiireisen oloinen ja pyöritteli paperipinkkoja pöydällään näytösluonteisesti. Ennen kuin ehdin omalle työpisteelleni, hän jo huusi uutispöydän luota minulle.

»Onko aikaa?» hän kysyi.

Osastoesimies oli vanha ja kyyninen mies, ihmisten maailma oli uutisia, ei oikeaa elämää. Hän ei ehkä ollut koskaan pitänyt minusta. Hänen silmistään näkyi piittaamattomuus omaa elämäänsä kohtaan, silmät olivat vettyneet ja kuivat. Hän edusti sukupolvea, jolle työ oli terveyttä tärkeämpää. Hän oli pitkä ja kauhtuneen ruskean pikkutakin hihat jäivät liian lyhyiksi.

»Onko siis aikaa?» hän toisti kun olin kävellyt hänen luokseen.

»On», vastasin.

»Olen miettinyt ehdotustasi Wallin-juttusarjasta. Saat kirjoittaa sen muiden töidesi ohessa, jos lähdet huomenna Gazaan, Länsirannalle ja Israeliin. Voit kulkea Wallinin reitettä vapaa-ajallasi, mutta ensisijaisesti toimit sotareporterina. Komennus kestää kolme viikkoa ja tarvittaessa pidempään.»

Oli osastoesimiehen tylyn tavan mukaista esittää kysymyksensä suoraan, sen suuremmin välittämättä vastaanottajan reagointivalmiudesta. Olin jo tottunut nopeisiin komennuksiin ja nykyjournalismi vain teki kaikesta entistä äkkinäisempää. Olin valmis lähtemään, mutta en yksin.

»Ehkä», vastasin ja kävelin kahviautomaatille. Laskin ruskean muovikupin työpöydälleni ja istuin lukemaan uutisia alueen tilanteesta, sodan tuoreimmista käänteistä.

Osastoesimies seisoi avokonttorin keskellä, palasin hänen luokseen. Akustiikka toimituksessa oli huono, ja käyty keskustelu saattoi kuulua tilan laitamilla, sillä ääni kiersi oudosti akustiikkalevyissä.

»En lähde sotaan kenen tahansa kuvaajan kanssa», sanoin.

»Päätoimittaja päättää kenet sinne lähettää.»

»Haluan mukaan lapsuudenystäväni Tarmo Sihvosen. Hän on freelance-valokuvaaja ja ollut alueella useasti, kuten minäkin. Tarmo on luotettava ja osaa pitää päänsä kylmänä.»

»Se ei ole sinun päätettävissäsi.»

Osastoesimiehellä ei ollut mitään käsitystä ulkomaanjournalismista. Hänelle oli tärkeämpää oman päätäntävaltansa säilyttäminen kuin toimittajan työn ymmärtäminen ja turvallisuuden takaaminen.

Mietin hetken äidilleni soittamista, mutten ehtinyt tehdä sitä.

Mietin paljon muutakin. Ne olivat välähdysmäisiä näkyjä, tuokiokuvia alueelta, jossa hidas viivytystaistelu oli muuttunut avoimeksi sodaksi, ja minä hetkenä hyvänsä se muuttuisi harkitsevasta etäsodasta maasodaksi, jossa voisi tapahtua mitä tahansa. Mietin osastoesimiehen kaitaisia kasvoja, joissa ei asunut iän tuoma viisaus, ei lämpö eikä ymmärrys.

Aloin pelata aikaa. En kyseenalaistanut osastoesimiestä, se olisi ollut turhaa. Kello löi lähemmäs yksitoista. Ennen ruokailua pitäisi saada tieto valokuvaajasta.

Katsoin lisää uutiskuvia. Israel oli syyttänyt Hamasia kolmen nuoren israelilaisen liftarin sieppauksesta ja surmasta. Tapaus oli sattunut lähellä Hebronia Israelin miehittämällä alueella. Hamas kielsi osallisuutensa kuolemantapauksiin. Siitä huolimatta Israel aloitti ilmaiskut Gazassa.

Soitin Skypellä toimittajakollegalleni Danielille Israeliin. Hän lupasi järjestää luotettavan fikserin oppaaksi Gazaan. Silmukka kiristyi. Kukaan ei tiennyt, mitä tapahtuisi seuraavaksi.

Osastoesimies käveli hermostuneena puhelin kädessään avokonttorissa. Menin viereen seisomaan. Hän näytti sormellaan, että on puhelimesta. Tunnistin päätoimittajan äänen linjan toisessa päässä.

Nappasin puhelimen osastoesimieheltä.

»Hei, Tuomas täällä. Haluan alueelle mukaan kuvaajaksi Tarmo Sihvosen. Hän on ollut siellä ennenkin, enkä lähde tuntemattoman kanssa.»

»Selvä, se käy. Soitan Sihvoselle.»

»Soitan itse.»

Ojensin puhelimen takaisin osastoesimiehelle ja hymyilin tyytyväisenä. Hän vastasi hymyyni jonkinlaisella ynähdyksellä ja käveli tyytymättömänä pois.

Kaikki tapahtui äkkiä. Luotiliivit ja kypärät piti pakata mukaan. Kymmenen kiloa tai enemmän tavaraa, joka lämmittäisi neljänkymmenen asteen helteen lisäksi.

Mietin Gazaa, jonka oliivilehtoihin, ruokiin ja ihmisten ystävällisyyteen olin ihastunut aiemmilla matkoillani. Silti koko maailma näki heissä vain Hamasin laahuksen ja varjon, itsemurhapommittajat ja burkat ja niqabit. Tiukasti rajatulle alueelle survotun kärsimyksen, jota valvottiin mereltä, maalta ja ilmasta.

Tunsin adrenaliinin suonissani. Levottomuus levisi minusta vieruskavereihini toimituksessa.

Päätoimittajan sihteeri yritti järjestää sodanajan vakuutuksia. Se ei ollut helppoa. Ei kukaan hulluja halua vakuuttaa.

Viime hetkellä vakuutukset ja lentoliput oli järjestetty, ja matka alkoi näyttää realistiselta. Perillä meitä odottaisi helleaalto.

Päästyäni kotiin etsin perinnöksi saamastani vanhasta piironginlaatikosta passiani. Eteeni levittäytyi kaikki se, mistä suvussa ei enää puhuttu.

Vain vaikenemalla oli sukumme tarina tehty kerrottavaksi. Piironginlaatikko oli sullottu täyteen vanhoja valokuvia. Kuvia lapsuudestani. Ensimmäisessä kuvassa olin vuoden vanhana aniliinin värisessä potkukupuvussa saman piironginlaatikon edessä, lapsuudenkodissani. Isä heitti keltaista palloa ja minä torjuin sen.

Toisessa kuvassa makasin kasteasussa punaisen päiväpeiton päällä.

Kolmannessa kuvassa seisoin Saimaan kanavan varrella syksyn kellertämien puiden varjossa. Päähäni oli kiedottu äitini kaulahuivi. Leikin tutkimusmatkailijaa, Wallinia, joka matkusti ja eli Lähi-idässä beduiinien kanssa. Tai niin ainakin nyt halusin ajatella, mutta muisti vääristää asioita.

Muistin katsoneeni dokumentin Wallinista isäni kanssa. Dokumentin jälkeen otin äitini huivin, piirsin isän kanssa kartonginpalaseen kartan ja aloitin tutkimusmatkani Saimaan kanavalla.

Tungin nipun valokuvia takaisin laatikkoon ja otin passini.

Poimin kirjahyllystäni Wallinin päiväkirjan ja pakkasin sen laukkuuni. Kirjanmerkiksi otin lapsuudenkuvan itsestäni Walliniksi pukeutuneena.

Tarkistin useaan kertaan, että matkalaukussani oli oikea passi. Minulla oli kaksi passia, joista toisella sai matkustaa Israeliin ja sen kanssa rauhan tehneisiin maihin, Jordaniiaan ja Egyptiin, ja toinen passi, jolla sai matkustaa muualla Lähi-idässä.

Passi oli oikea. Katsoin itseäni peilistä ja yritin vääntää kasvoilleni samanlaisen ilmeen kuin Wallinilla kirjan kannessa, tynnen ja viisaan. Soitin Tarmolle vielä kerran kysyäkseni, oliko hänellä molemmat tarvittavat passit voimassa. Sääntöinen Tarmo oli jo järjestänyt kaiken tarvittavan. Puhelun aikana jatkoin hätäistä pakkailua, Tarmo istui torilla kahvilla. Aurinko porotti.

Lähdin oluelle.

Matka pelotti. Keho valmistautui tulevaan jännittymällä, shokki ei lamaannuttanut vaan levittäytyi ruumiiseen kuin ihonalaiseksi panssariksi, uutiskuvat alueelta vilisivät silmissäni. Yritin unohtaa uutisvirran ja säilyttää kuvan Wallinin kasvoista mielessäni. Nähdä niiden kiinnittyvän omiini kuin naamioiksi, suojaksi. Kohdata Gazan todellisuuden vankkumatta.

Jo kello viideltä olin alkanut humaltua. Lähdin kävelemään kaupungin halki kotiin hakemaan tavaroitani. Pysäh-